

CSONT NÉLKÜL –

Elek Lenke csonttányér-kiállítása kortárs reflexiókkal kiegészítve
Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, 2016. augusztus 7-ig

A római és középkori főúri udvarokban a csontokat az asztal alá dobálták, a kutyák pedig rögtön elropogtatták azokat, miközben a jóllakott gazdák a tóga vagy az asztalterítő szélébe törölték a szájukat. A nagy csarnokokban való közös étkezést idővel felváltotta az intimebb környezetben, családi körben való falatozás; a tányérokat, fedeles tálakat és mártásos csészéket pedig további változatos formájú és funkciójú darabok egészítették ki az

ebéd-, illetve vacsoraszerviz részeként. Az ónkupát és a súlyos kerámiatálat felváltotta az üveg pohár, a kínai import eredményeképpen a filigrán porcelán, az abrosz mellett megjelent a damasztzalvéta, a csont számára pedig külön félhold vagy kifli alakú tányérka szolgált. A csonttányér tehát nem csontból készül, hanem csontnak: porcelánból, üvegből, fémből, kerámiából, fajanszból gyártják elvéve ma is. Elek Lenke csonttányér-gyűjteményét *Hitka Viktória* és *Lublóy Zoltán* kortárs reflexiói egészítik ki. ● www.mkvm.hu

LEMEZBORÍTÓK –

Erotikától a politikáig

Csordás Lajos

A francia Recontres d'Arles fotófesztivál válogatásában érkezett Budapestre, a Capa Központba a Total Records – Lemezborítók: fotográfia és zene című kiállítás, amely mintegy négyszáz lemezborítón illusztrálja a könnyűzene, pontosabban a hanglezem és fotográfia találkozását. A válogatás francia és német magángyűjtők kollektívából állt össze, és úgy kell néznünk az egészet, hogy koránt sem a téma teljes áttekintését kapjuk. Csak példákat arra, hogy zenék és képek együtt égtek be a 20. század emlékezetébe újszerűséggel, erotikájukkal vagy politikai üzeneteikkel.

Ilyen beégett emlék a Beatles utolsó lemezének, az 1969-ben megjelent Abbey Road című albumnak a borítója, amelyen az látható, hogy a zenekar tagjai a lemezstúdió előtti zebrán sétálnak át. A jelenet, *Iain Macmillan* felvétele később egész sor követőt ihletett meg. A Red Hot Chili Peppers zenészei ugyanazon a gyalogátkelőn gyalogoltak át 1988-ban, meztelenül.

Beleégett az emlékekbe a Rolling Stones jó néhány fotó alapú lemezborítója is. Leginkább talán a Sticky Fingers. Az *Andy Warhol* fényképezte és tervezte 1971-es lemezborító egy szűk nadrágban duzzadó férfiágyékot ábrázol. Warhol néhány évvel korábban a Velvet Underground lemezén még egyszerűen csak egy sárga banánt jelenített meg. A Rolling Stonesnak egyébként több lemezen is dolgozott a pop art mestere, csakúgy mint *Paul Ankanak*, *Aretha Franklinnak*, *Diana Rosznak* vagy *John Lennonnak*. A Stones 1977-es Love you live koncertlemezén egy átszínezett *Jagger* képet látunk. Állítólag a zenész belefirkált a képbe, s ezért Warhol véglegesen megharagudott. Egyetlen magyar vonatkozást láttunk, *Rickie Lee Jones* 1981-es lemeze *Brassai* egy régi fotóját használja a borítóján: egy párizsi éjszakai jelenetet.

Erotikában valószínűleg *Robert Mapplethorpe* engedte meg magának a legtöbbet. A Rolling Stones Anybody Seen My Baby? című lemezének nem hivatalos kiadásán egy anakonda méretű fallosszal örvendeztette meg a zenerajongókat. A később AIDS-ben elhunyt, vagabund és homoszexuális fotóművész egyik legjobb barátja volt a rock and roll énekesnő *Patti Smith*. Természetesen neki is készített borítót. Kevésbé botrányosat.

Az erotikával persze együtt járt a cenzúra. Ma már viccesnek tűnik kissé, hogy a Papas and Mamas 1960-as lemezének borítóképét azért kellett megválni, mert első kiadásban nyíltan ábrázolt egy véccészsét. John Lennon és *Yoko Ono* 1968-ban kiadott Unfinished Music című albumára pedig, amelynek elő és hátlapján a pár meztelen képe látható, az amerikai forgalmazásban barna papírtokot kellett húzni.

A legmenőbb együttesek gyakran kértek fel világhírű képzőművészeket, fotósokat a lemezképük elkészítésére. Így láthatunk *Jeff Koons*, *Damien Hirst*, *Robert Rauschenberg* alkotta borítókat csakúgy mint a fotós *Helmut Newton*tól vagy *Cindy Sherman*tól. Voltak művészek, akik hosszú évtizedekre eljegyezték magukat a műfajjal, mint *Lee Friedlander*, aki remek jazzborítók sorát készíttette, *Richard Avedon*, aki sokat dolgozott a Beatlessel vagy *Jean Baptiste Mondino*, aki a kiállítás plakátjául szolgáló meztelen *Prince* fotót alkotta. *Jean Paul Goude* megteremtette *Grace Jones* emberen túli szépségű karakterét, *Lucien Clergue* pedig annyira egy húron pendült *Manitas de Platával*, a flamenco gitár cigány származású zsenijével, hogy tíz nappal annak elhunytá után maga is meghalt. ● *Capa Központ*, 2016. június 16. – október 2.

